

Проблеми застосування юридичної відповідальності за ненадання домедичної допомоги

*Уткіна М.С., студентка групи Ю-05 СумДУ юридичного факультету СумДУ
Науковий керівник: Янішевська К.Д., старший викладач кафедри права СумДУ.*

Домедична допомога тісно пов'язана із певними природними правами людини, наприклад, правом на життя, правом на здоров'я. Загалом, дане питання є одним із центральних у системі юридичного забезпечення медичної діяльності. Особливої актуальності набула проблема застосування юридичної відповідальності за ненадання домедичної допомоги у зв'язку із реформуванням медичної сфери та прийняттям 05.07.12р. Закону України «Про екстрену медичну допомогу» (01.01.13р. набрав чинності), що було зумовлено тим, що найчастіше першими на місці події опиняються фахівці, які не мають медичної освіти (працівники транспорту, працівники-колеги і т.д.), то саме вони мають надавати домедичну допомогу до прибуття медичних працівників.

Окремим аспектам відповідальності за ненадання домедичної допомоги приділяли свою увагу такі науковці як: С. Антонов, М. Коржанський, Т. Костива, С. Лещенко, А. Муканова, Є. Новицький, І. Сенюта, Г. Слабкий, С. Стеценко та ін. Але, дане питання залишається доволі нерозкритим, оскільки є відносно новим поняттям в медичному праві.

Метою даної роботи є спроба дослідити проблемні питання відповідальності за ненадання домедичної допомоги, сформулювати ключові проблеми даного питання.

Загалом, визначення домедичної допомоги надано в п. 4 ст. 1 Закону України «Про екстрену медичну допомогу», відповідно до якого, це – невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до Закону, зобов'язані здійснювати такі дії та заходи [4].

П.С. Атаманчук зазначає, що першу медичну допомогу потерпілим при нещасних випадках вимушені надавати оточуючі, яким може бути кожний із нас, тому ми повинні вміти попередити виникнення або знизити кількість важких чи критичних станів, а якщо вони виникли, то застосувати ті чи інші заходи для врятування життя [1].

В свою чергу, дане положення було підтвержене також і повідомленням на брифінгу виконуючого обов'язків головного лікаря Сумського обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, В. Корнієнка, який зазначив: «Обов'язок надання домедичної допомоги стосується як медиків, так і пересічних громадян». Крім того, відповідно до плану роботи служби екстреної медичної допомоги, здійснюється підготовка працівників соціальних служб, МНС, ДАІ, МВС, фармацевтичних закладів, провідників пасажирських потягів щодо надання у разі потреби домедичної допомоги.

Таким чином, необхідно також і визначити який стан людини є невідкладним. Так, відповідно до вищезазначеного Закону, а саме – п. 7 ст. 1, це – раптове погіршення фізичного або психічного здоров'я, яке становить пряму та невідворотну загрозу життю та здоров'ю людини або оточуючих її людей і виникає внаслідок хвороби, травми, отруєння або інших внутрішніх чи зовнішніх причин [4].

Тобто, особа, яка знаходиться у невідкладному стані має розраховувати на допомогу усіх суб'єктів надання домедичної допомоги.

Відповідно до ст.15 Закону України «Про екстрену медичну допомогу», відповідальність за порушення законодавства у сфері надання домедичної допомоги несуть особи, які винні у порушенні положень даного Закону. До них буде застосовано наступні види відповідальності як: дисциплінарну, адміністративну, кримінальну або цивільно-правову [4].

Особи, винні в порушенні положень Закону будуть нести відповідальність у разі: ненадання без поважних причин домедичної допомоги та необґрунтовану відмову у її наданні; ненадання без поважних причин наявного транспорту для безкоштовного перевезення особи, яка перебуває у невідкладному стані в медустанову; несвоєчасне надання домедичної допомоги або створення перешкод для її надання.

Тож, залежно від того, яка буде причина настання відповідальності, і буде визначатися її вид.

Кримінальна відповідальність буде наставати відповідно до ст. 136 Кримінального кодексу за ненадання допомоги особі, що перебуває в небезпечному стані, при можливості надати таку допомогу, або повідомлення про такий стан особи відповідним установам або особам, якщо це заподіяло тяжкі тілесні ушкодження або смерть [2].

В даному випадку, надати допомогу особі, яка перебуває в небезпечному стані, означає надати їй допомогу самому, викликати необхідні служби або ж позвати інших осіб, які здатні надати таку допомогу. Кримінальна відповідальність настає лише за умови, якщо особа мала можливість надати допомогу, а виключається – якщо в неї такої можливості не було.

Відповідальність за залишення в небезпечному стані виключається у випадках: коли потерпілий сам міг вжити необхідних заходів і, коли допомога потерпілому була вже непотрібною (у випадках негайного настання смерті).

За ч. 2 ст. 136 КК кваліфікується ненадання допомоги малолітньому, який завідомо перебуває у небезпечному для життя стані, при можливості надати таку допомогу, а ч. 3 ст. 136 КК передбачає відповідальність за ненадання допомоги, якщо така бездіяльність призвела до настання смерті потерпілого. Суб'єктами відповідальності за неподання допомоги є особи, яким виповнилося шістнадцять років. Покарання буде встановлено починаючи від штрафу від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, закінчуючи - позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Якщо ж особа сама поставила в небезпечний для життя стан іншу людину або в силу свого правового становища повинна була піклуватися про неї, кримінальна відповідальність настає за ст. 135 КК за залишення в небезпеці. Кримінальна

відповідальність за залишення в небезпеці настає у випадках, коли той, хто залишив потерпілого без допомоги, зобов'язаний був піклуватися про нього і мав змогу надати йому допомогу, а також тоді, коли він сам поставив потерпілого у небезпечний для життя стан.

За ч. 2 ст. 135 КК кваліфікується залишення матір'ю своєї новонародженої дитини у випадку, коли матір уже не перебувала в обумовленому пологами стані.

Ч. 3 ст. 135 передбачає відповідальність за кваліфікований вид цього злочину, кваліфікуючою ознакою якого є настання смерті особи або інших тяжких наслідків. До настання смерті потерпілого чи інших тяжких наслідків винний ставиться байдуже, тобто з побічним умислом. Якщо винний, залишаючи потерпілого у небезпечному для життя чи здоров'я стані, бажав настання його смерті, то діяння є умисним убивством (ст. 115 КК України). Відповідно даної статті, відповідальність може бути найменше - обмеження волі на строк до двох років або ж, найбільше - позбавленням волі на строк від трьох до восьми років. [2].

Наступний вид відповідальності – адміністративна. Вона настає за порушення положень, визначених ст. 124-1 КУпАП. Але, відповідно до даної статті, особа буде притягнена до відповідальності у разі ненадання транспортних засобів медичним працівникам [3].

Тобто, таку відповідальність буде нести будь-яка особа, яка не надала транспортний засіб, але, виключно медичним працівникам. Порушення даного положення тягне за собою накладення штрафу від чотирьох до восьми неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Але, відповідно до п.4 ст.3 Закону України «Про екстрену медичну допомогу», кожен громадянин України або інша особа, які виявили людину у невідкладному стані, мають право звернутися з проханням надати транспортний засіб для перевезення такої людини до найближчого до місця події відділення екстреної (невідкладної) медичної допомоги чи іншого закладу охорони здоров'я, у якому може бути забезпечено надання необхідної медичної допомоги [4]. Тож постає питання, а яку відповідальність буде нести особа, яка не надала транспортний засіб громадянину України, який виявив людину у невідкладному стані?

Таким чином, можна зробити наступні висновки. По-перше, законодавство потребує більш конкретизації, оскільки питання щодо адміністративної відповідальності залишається доволі незрозумілим. По-друге, необхідно також більш чітко визначити суб'єктів, які будуть нести відповідальність за ненадання домедичної допомоги. На мою думку, найкращий спосіб – це прописати в Законі України «Про екстрену медичну допомогу» дані питання.

Література:

1. Атаманчук П.С. Основи охорони праці: навч.посіб./ П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький., О.П. Панчук, О.Г. Чорна. – К.: ЦУЛ, 2011. – 224 с.

2.Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України.- - 2001.- №25-16,

ст.231 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України.- - 1984.- №51, ст.1122 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
4. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5081-VI. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5081-17>

Уткіна М.С. Проблеми застосування юридичної відповідальності за ненадання домедичної допомоги / М.С. Уткіна // Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства : матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів та студентів юридичного факультету. – С.: СумДУ. – 2013. – с. 205-207.